

Ovanåkers kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola

---

efter prioriterad tillsyn i Alftaskolan 7-9
belägen i Ovanåker kommun

Tillsyn i Alftaskolan 7-9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Ovanåkers kommun under våren 2015. Alftaskolan 7-9 besöktes av Skolinspektionen den 27 maj 2015 och den 28 maj 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) var det genomsnittliga meritvärdet 180 poäng för eleverna i årskurs 9 läsåret 2013/2014, jämfört med 215 poäng för riket som helhet. Under de senaste fem åren har det genomsnittliga meritvärdet i skolan varierat mellan 180 och 204 poäng och värdet har varje år legat under motsvarande värde för riket. Pojkarnas genomsnittliga meritvärde har under dessa år hela tiden varit lägre jämfört med flickornas. Skillnaden mellan könen har varierat mellan 14 och 60 poäng.

Under de senaste fem åren har andelen elever som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen varierat mellan 65 och 79 procent. Under tre av åren har andelen varit i nivå med riket och under två är lägre jämfört med riket. Sex av tio pojkar (60 procent) uppnådde läsåret 2013/14 kunskapskraven i samtliga ämnen. Motsvarande andel för riket var 74 procent. Under tre av de senaste fem åren har andelen pojkar i Alftaskolan 7-9 som nått målen i samtliga ämnen legat under riksgenomsnittet.

Den genomsnittliga betygspoängen i de olika ämnena läsåret 2013/2014 varierade mellan 10,1 och 13,6 poäng. I alla ämnen, utom i ämnet musik, var den genomsnittliga betygspoängen lägre jämfört med riket. Lägst var betygspoängen i ämnet matematik, 10,1 poäng. Motsvarande poäng för riket var 12,3. Den största avvikelserna i förhållande till genomsnittet i riket finns i ämnena spanska och hem- och konsumentkunskap. I dessa ämnen var skolans genomsnittliga betygspoäng 3,5 respektive 3,4 poäng lägre jämfört med genomsnittet för riket.

Andelen elever som läsåret 2013/2014 var behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program varierade mellan 73 och 75 procent. Motsvarande värden för riket varierade mellan 83 och 86 procent. Till yrkesprogrammen var 75 procent av eleverna behöriga (riket 87 procent).

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2016-01-20
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2016-01-20
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2016-01-20
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2016-01-20

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande. Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats. Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Tillsynen visar att Alftaskolan 7-9 behöver förbättra skolans låga kunskapsresultat. Skolans låga kunskapsresultat uppmärksammades redan vid Skolinspektionens tillsyn 2010. Vid denna tillsyn fick skolan kritik för att man inte analyserade orsakerna till detta i tillräcklig utsträckning. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att skolan fem år senare fortfarande uppvisar låga kunskapsresultat. För att rektorn ska kunna planera och genomföra utvecklingsåtgärder som kan hjälpa eleverna att förbättra sina kunskapsresultat behöver skolans systematiska kvalitetsarbete förbättras.

Ett annat led i att förbättra kunskapsresultaten är att förbättra skolans undervisning så att alla elever erbjuds en stimulerande undervisning som i större utsträckning ger eleverna utmaningar i deras lärande.

Beslut

2015-10-19

4 (21)

Dnr 43 - 2014:8292

Vidare måste skolan förbättra sitt arbete med särskilt stöd. Många av de elever som inte når upp till ett godkänt betyg har inte fått sina behov av särskilt stöd utredda och saknar åtgärdsprogram. Bland lärarna råder också en osäkerhet kring när extra anpassningar behöver övergå i särskilt stöd.

Skolans elevhälsoteam omfattar samtliga kompetenser som författningarna anger ska ingå i en skolas elevhälsa. Av Skolinspektionens utredning framgår dock att tillgången till psykologkompetens behöver förstärkas så att elevhälsan ges möjlighet att i tillräcklig grad arbeta förebyggande och därigenom kunna stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ovanåkers kommun att senast den **20 januari 2016** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper, intressen och lärtilar och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ovanåkers kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)
- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Lärarna ska anpassa undervisningen efter elevernas olika förutsättningar och behov. I detta ingår att utforma undervisningen så att eleverna ges stöd, stimulans samt utmaningar så att de utvecklas så långt som möjligt.
- Rektorn och lärarna ska säkerställa att eleverna ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering till bedömning av brist

Av skollagen framgår att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Vidare framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Vidare ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter ålder och mognad

Av läroplanen för grundskolan framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar. Läraren ska organisera arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Av läroplanen framgår också att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Tillsynen visar att undervisningen i Alftaskolan 7-9 inte alltid genomförs så att hänsyn tas till varje elevs behov, förutsättningar och erfarenheter eller så att alla elever ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Vidare framkommer att elevernas möjligheter att få inflytande över utbildningen varierar mellan olika ämnen.

När Skolinspektionen intervjuar en elevgrupp frågar utredarna om det finns något ämne där undervisningen är varierande, spännande och intressant. Unisont svarar då eleverna att inget ämne sticker ut på det sättet. Några elever

ger exempel på ämnen där undervisningen enligt dem är enformig och oinspirerande. Under intervju med en annan elevgrupp uppger flera elever att undervisningen mestadels är varierande och intressant. Eleverna har också väldigt olika uppfattningar om huruvida de i undervisningen får utmaningar eller inte. "Spontant får jag inga utmaningar av läraren", säger en av eleverna. En annan elev säger att efter ett prov sa läraren att denne blev positivt överraskad av resultatet. "Hen verkar tro att vi är dumma", uppger flera elever vidare. En annan elev namnger en lärare och säger att "hen tycker att jag har potential".

I intervju med rektorn uppger han att "vi har haft lite tråkig undervisning". En av skolans utvecklingsåtgärder är att öka lusten till lärande, säger rektorn.

I Skolinspektionens enkät till pedagogisk personal ombeds personalen besvara huruvida lärarna har möjlighet/utrymme att ge stimulerande uppgifter till alla elever. Alftaskolans svar ligger på denna fråga ligger något under genomsnittet för kommunen och ännu lägre jämfört med hela gruppen pedagoger som intervjuats inför denna tillsynsömgång (drygt 13000 pedagoger). I Skolinspektionens enkät till vårdnadshavarna finns ett påstående: "När mitt barn lärt sig något nytt i skolan vill han/hon lära sig mer om det". Var tredje vårdnadshavare svarar att det stämmer ganska dåligt. På påståendet "Undervisningen i skolan väcker mitt barns lust att lära" svarar var femte vårdnadshavare att det stämmer ganska dåligt. Bägge svaren ligger betydligt lägre jämfört med kommunen och samtliga vårdnadshavare (drygt 37000 vårdnadshavare) som inför denna tillsynsömgång besvarat enkäten.

I intervju med lärare framkommer att elevernas inflytande varierar starkt mellan de olika ämnena. I en av lärargrupperna som intervjuas är det bara någon enstaka lärare som kan ge exempel på hur eleverna ges inflytande på undervisningens innehåll. Ibland kan eleverna få välja på vilket sätt de vill redovisa en uppgift eller ett arbetsområde, säger några lärare. Flera andra lärare säger att det är svårt och att elevinflytandet är litet. En lärare säger att "jag vet inte vad de skulle kunna välja och få styra. Skulle man släppa det helt fritt skulle vi se på film hela tiden".

Även enkätsvaren från pedagogerna på frågor kring elevernas möjlighet till inflytande över undervisning och arbetssätt ligger lägre jämfört med kommunen och riket.

Skolinspektionen bedömer att lärarna i Alftaskolan 7-9 inte i tillräcklig utsträckning anpassar undervisningen efter varje elevs behov, erfarenheter och tänkande. Lärarna arbetar inte heller tillräckligt med att ge eleverna inflytande

över utbildningen. I intervjuer med både rektor, lärare och elever framkommer att både anpassning och inflytande varierar mellan olika ämnen och lärare. Denna bild bekräftas även av svar från Skolinspektionens enkäter. Enligt Skolinspektionens uppfattning är både anpassningar och elevinflytande viktiga aspekter för skolan att arbeta med för att förbättra kunskapsresultaten som genomgående har varit låga under en längre tid.

Motivering till föreläggande som ingripande

Alftaskolan 7-9 uppfyller inte de krav som gäller för verksamheten och Ovanåkers kommun föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ovanåkers kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som

minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektor ska säkerställa att elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Utarbeta åtgärdsprogram för elever som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses, när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för åtgärderna och utvärderingen.
- Elev som efter utredning visar sig vara i behov av särskilt stöd ska ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Rektor ska dokumentera sitt beslut när elev placeras i särskild undervisningsgrupp. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska innehålla information om hur beslutet kan överklagas.

Motivering till bedömning av brist

Särskilt stöd

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som

behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Under tillsynen framkommer att alla elever inte får det särskilda stöd som de behöver. Av intervjuer med lärare, rektor och representanter för elevhälsan framkommer att skolan saknar tydliga rutiner för när extra anpassningar behöver övergå i särskilt stöd. Utredarna har gått igenom skolans betygskatalog för höstterminen 2014 och där framgår att 30 av skolans elever har fått betyget F i ett eller flera ämnen. Åtta av dessa elever går i årskurs 9. I denna grupp ingår inte elever som läser svenska som andraspråk. Representanter för elevhälsan uppger att det vid tiden för tillsynen totalt finns åtta aktiva åtgärdsprogram i skolan. Elevhälsan, lärarna och rektor uppger under intervjuer att extra anpassningar övergår i särskilt stöd om en elev exempelvis behöver stödperson eller assistent. De uppger vidare att det inte finns någon koppling mellan att elev riskerar få betyget F och utarbetandet av åtgärdsprogram. Om en elev får betyget F flera terminer efter varandra så utarbetas, enligt representanter för elevhälsoteamet, åtgärdsprogram. Under intervjun framkommer att elevhälsoteamet har arbetat på det här sättet sedan i januari 2015.

Om extra anpassningar inte räcker till pratar vi ibland med elevhälsan, men framför allt handlar det om kontakt med hemmen, säger flera av de lärare som intervjuats. Någon lärare säger att de börjar med extra anpassningar och när det inte fungerar går de över till åtgärdsprogram. Enligt flera lärare sker detta inte ännu, eftersom de just har börjat med denna rutin. En annan lärare säger att de utvärderar de extra anpassningarna och om det inte fungerar så sätter de in någon annan anpassning. "Vi vet inte var brytpunkten för särskilt stöd går", säger flera lärare. Alla lärare är dock tydliga med att om en elev har ett funktionshinder så utarbetas åtgärdsprogram.

Särskild undervisningsgrupp

Enligt skollagen kan särskilt stöd, om det finns särskilda skäl, ges i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp får inte delegeras och får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

När utredarna från Skolinspektionen pratar med elever i skolans uppehållsrum/cafeteria träffar de några elever som säger att de går i en egen liten undervisningsgrupp. I intervju med lärare framkommer också att det i skolan finns en "liten undervisningsgrupp". Under intervju med rektorn framkommer att denne har skapat en särskild undervisningsgrupp för elever som han bedömer behöver mycket stöd. Från början var tanken att dessa elever skulle gå

ut ur klassrummet tillsammans med en resursperson under enstaka lektioner. Från början var det också tänkt att eleverna skulle delta i ordinarie undervisningsgrupp när lektionerna startades och därefter gå och jobba i rummet bredvid tillsammans med resursläraren. Vid tiden för tillsynen deltar dessa elever endast i något enstaka ämne tillsammans med ordinarie undervisningsgrupp, och rektorn uppger att denna undervisningsgrupp i praktiken utvecklas till en särskild undervisningsgrupp. Rektorn uppger vidare att det i elevernas åtgärdsprogram står att eleverna behöver gå iväg med en assistent vid behov. Under tillsynen framkommer att rektorn inte har fattat något beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för dessa elever.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Om det visar sig att det stöd som ges i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska enligt författningarna eleven erbjudas särskilt stöd. Av utredningen framgår att det bland personalen är oklart när extra anpassningar ska övergå i särskilt stöd. Vidare har rektorn inte fattat beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för de elever som går i denna grupp. Med tanke på skolans låga kunskapsresultat är det av stor vikt att skolan förbättrar sitt arbete med särskilt stöd.

Motivering till föreläggande som ingripande

Alftaskolan 7-9 uppfyller inte de krav som gäller för verksamheten och Ovanåkers kommun föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, eleohälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ovanåkers kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att elevhälsan omfattar psykologisk kompetens i den omfattningen att elevhälsan kan arbeta förebyggande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska det finnas elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsans arbete ska främst vara förebyggande, hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen uttalas att den personal som finns för elevhälsans insatser ska ha adekvat utbildning som svarar mot elevernas behov av insatser. Det betonas vidare att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund(Prop. 2009/10:165 s. 275 ff.).

Psykologen som ingår i elevhälsoteamet uppger att han har en 40 procentig tjänst som ska täcka in behoven i kommunens samtliga skolor. En gång per månad deltar psykologen i elevhälsoteamets möte i Alftaskolan 7-9. Omfattningen på psykologresursen har det senaste året minskat från 75 procent till 40 procent av en heltidstjänst. "Jag har fått göra hårda prioriteringar i väntelistan för elever som behöver kontakt med mig", säger psykologen. Tillgången på psykologresurs är mindre än skolans behov, säger psykologen och alla i elevhälsoteamet håller med om det. Även rektorn delar den uppfattningen.

”Uppföljning av utredningar och tester haltar på grund av tidsbrist”, uppger psykologen. ”Det förebyggande arbetet har blivit lidande och uppföljande kontakter med pedagogerna hinner jag inte med”, säger psykologen. Denne uppger också att det är cirka ett års väntetid på utredning. Övriga kollegor i elevhälsan får inget psykologstöd i sitt kontinuerliga arbete, vilket samtliga uppger att de saknar. Tidigare erbjöd psykologen handledning för lärare när det gäller deras bemötande av eleverna, men på grund av den ökade arbetsbelastningen har psykologen fått sluta med denna handledning. Förut fanns ett sådant stöd. Specialpedagogen menar att om hon kunde få handledning av psykologen så skulle hon i sin tur kunna vara ett bättre och tydligare stöd gentemot lärarna. Detta skulle i sin tur kunna bidra till förbättrade kunskapsresultat, menar hon vidare. Skolan har visserligen fått utökning av kuratorstid, men både psykologen och rektorn har till huvudmannen påtalat att det är för lite psykologtid sett till skolans behov. Psykologen säger att han ”bara kan gå in och släcka bränder”. Det finns inte tid att exempelvis observera klasser på organisationsnivå.

I intervju med rektorn framhåller denne att han har informerat huvudmannen om att skolan verkligen skulle behöva förstärkt psykologkompetens tidsmässigt. Enligt rektorn medför den minskade psykologtiden att skolans elevhälsoteam får svårt att arbeta förebyggande så att de kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Enligt Skolinspektionens bedömning är det en brist att elevhälsan i Alftaskolan inte har tillgång till psykologkompetens i tillräcklig omfattning. Med tanke på skolans brister när det gäller arbetet med särskilt stöd och de låga kunskapsresultaten kan psykologkompetens i tillräcklig omfattning stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och förbättra elevernas kunskapsresultat. Sammanfattningsvis visar utredningen att det inte bedrivs ett förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete där alla elevhälsans kompetenser deltar.

Motivering till föreläggande som ingripande

Alftaskolan 7-9 uppfyller inte de krav som gäller för verksamheten och Ovanåkers kommun föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens

utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättrings-åtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ovanåkers kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4–6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska följa upp skolenhetens resultat i relation till de nationella målen och dokumentera detta.
- Rektorn ska tillsammans med personal och elever analysera orsaken till skolans låga kunskapsresultat och planera och genomföra åtgärder utifrån analysen. I detta ingår att följa upp och analysera föregående års åtgärder. Arbetet ska dokumenteras

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska rektorn vid varje skolenhet ansvara för att utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp och utvecklas. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska arbetet ska dokumenteras. Om det vid uppföljning av verksamheten kommer fram att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen, enligt skollagen, se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Enligt Skolverkets allmänna råd "Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet" (SKOLFS 2012:98) innebär ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje huvudman och skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Tillsynen visar att det finns brister i rektorns arbete med att följa upp och analysera uppgifter som är väsentliga för verksamhetens kvalitet och som kan påverka elevernas möjlighet att nå målen för utbildningen.

Skolan presenterar sitt dokumenterade systematiska kvalitetsarbete i dokumentet "Kvalitetsredovisning 2013/2014". I dokumentet skriver skolan att man "alltid hoppas på ett högre resultat än det man får men vi har nog ändå fått ett högre resultat än vad vi förväntade". Kvalitetsredovisningen innehåller några få beskrivningar/uppföljningar av elevernas kunskapsresultat, bland annat skriver man att "år 9 hade ett meritvärde på 184 poäng och 75 % behörighet till gymnasiet vilket var 10 % bättre än den prognos vi hade vid terminsskiftet". I kvalitetsredovisningen skriver skolan att många elever har problem med sin motivation för skolarbetet men att flera elever svarar upp mot de stödinsatser som skolan erbjuder och höjer sina resultat. Rektorn skriver också att om man kan utveckla en tätare kontakt mellan lärare/elev/skola/hem så tror man att detta indirekt kan ge en ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen nämner man också ett antal åtgärder för att uppnå förbättringar inför nästa läsår, exempelvis satsningen på "Reading to Learn", "Matematik-satsningen Pisa 2015" samt utökning av temaarbeten. I dokumentationen saknas dock uppföljningar av exempelvis skillnaden mellan pojkars och flickors måluppfyllelse, (vilken är betydande) och vad man tror detta beror på. Uppföljningar av och resonemang kring varför meritvärdet ligger så mycket lägre än genomsnittet för riket saknas också. Vidare saknas uppföljningar och resonemang kring varför skolan under flera år haft en genomsnittlig betygs-poäng i årskurs 9 som för flertalalet ämnen ligger under snittet för riket. I skolans kvalitetsredovisning saknas också en uppföljning och resonemang kring varför så många elever får betyget F år efter år. Den bristfälliga uppföljningen av kunskapsresultaten påpekades redan vid Skolinspektionens tillsyn 2010. Kvalitetsredovisningen saknar också uppföljningar, analyser och förslag till förbättringar när det gäller arbetet med det särskilda stödet. Ovanstående brister gör att rektorn saknar ett väl underbyggt underlag för att kunna ta ställning till vilka förbättringsåtgärder skolan bör prioritera. Under intervjuer med rektorn framkommer att huvudmannen exempelvis begär in skolans

kvalitetsredovisning, resultat från Diamantdiagnoser samt från nationella prov. Huvudmannen begär dock inte in analyser av resultaten.

I intervju med lärare framkommer att de på mentorträffar och årskursträffar resonerar om resultaten inom respektive ämne. "Genom dessa diskussioner har vi förebyggt många F-betyg" säger flera lärare. Under intervju med lärare framkommer dock att de inte deltagit i någon diskussion på övergripande skolnivå kring skolans samlade resultat. "Skolans låga meritvärden har vi diskuterat vid några tillfällen, men inte kommit fram till något", säger flera lärare. Ingen av de intervjuade lärarna förstår varför betygen i vissa ämnen ligger så mycket lägre jämfört med genomsnittet för riket. En lärare tror att eleverna inte har förstått betydelsen av meritvärdet; "nu kommunicerar jag det på utvecklingssamtalen, men den här metoden är ingenting jag prackar på mina kollegor, alla hittar vi på våra egna system" säger läraren. En annan lärare säger att många elever är nöjda med att få betyget E. Flera lärare menar att man inte i tillräcklig omfattning har diskuterat de låga betygen på skolan.

Enligt rektorn går personalen igenom betygen var sjätte vecka, bedömer hur man ska gå vidare och hur eleven fungerar i undervisningssituationen. Rektorn menar att den största bristen är avsaknaden av ämnesvisa träffar. På en fråga från Skolinspektionen varför meritvärdet inte förbättras när man, enligt rektorn, analyserar resultaten vid gemensamma träffar, säger rektorn att han har uppfattningen att resultaten har förbättras. Den nationella statistiken visar dock en annan bild. I intervju med rektorn framkommer också att både rektorn och en del lärare hänvisar till det faktum att författningar och nationell statistik definierar betyget E som "godtagbara kunskaper". "Just att man uttrycker sig att det är dåliga betyg när en elev får betyget E, det håller jag inte med om", säger rektorn, som också menar att skolans kvalitetsredovisning innehåller redogörelser för förbättringsåtgärder som exempelvis satsningen på "Reading to Learn", mentorträffar för att eleverna ska bli tryggare och mer sedda, samt en satsning på temaarbeten. "Varannan vecka följer vi upp projektet "Reading to Learn", säger rektorn. Samtidigt säger han att föregående års satsningar var ganska likartade årets; "vi behöver också arbeta för att få en mer elevanpassad undervisning", uppger rektorn. Lärarna ska enligt rektorn varje år ha fått reda på resultaten på skolnivå. Problemet är, menar han, att få tiden att räcka till för olika möten.

Enligt representanter för elevhälsan träffas alla lärare varje tisdag. "Nu senast pratade vi om matematikresultaten och resultaten i ämnet engelska", säger en av medlemmarna i elevhälsan. Under någon konferens kring de låga kunskapsresultaten i engelska föreslog specialpedagogen att skolan skulle söka projekt-pengar för att delta i projektet "Reading to Learn". Studie- och yrkesvägledaren säger under intervjun att denne tycker att det är svårt att förstå varför skolans meritvärde hela tiden är så lågt. Under samtliga intervjuer med personal, som Skolinspektionen genomför, framkommer en förvåning och okunskap bland personalen över att skolan under de senaste fem åren har haft så låga kunskapsresultat. Flera av de intervjuade menar att skolans elever borde kunna prestera mycket bättre.

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Rektorn saknar en övergripande bild av de samlade kunskapsresultaten i skolan och varför exempelvis pojkarnas genomsnittliga meritvärde under flera år legat mycket lägre än flickornas. Vidare saknas uppföljningar av den genomsnittliga betygspoängen i de olika ämnena i årskurs 9 och varför betygen i flertalet ämnen ligger betydligt lägre jämfört med riket. Analyser och förslag till förbättringsåtgärder saknas när det gäller dessa låga resultat. I skolans dokumenterade kvalitetsredovisning finns ett antal förbättringsområden presenterade, men här saknas en tydlig koppling till någon analys av uppföljningarna av tidigare kunskapsresultat. Avsaknaden av analyser gör att rektorn saknar tillräckligt underlag för att fatta beslut om vilka förbättringsåtgärder som borde vara mest lämpade för att förbättra skolans kunskapsresultat. Det saknas också en utvärdering av föregående års åtgärder och huruvida dessa åtgärder har resulterat i förbättrad måluppfyllelse. Av utredningen framkommer att det är oklart huruvida personalen har varit delaktig i det systematiska kvalitetsarbetet på skolnivå. Skolan brister också i att involvera eleverna i det systematiska kvalitetsarbetet. Vid Skolinspektionens tillsyn 2010 kritiserades Alftaskolan för brister i det systematiska kvalitetsarbetet. Trots detta kvarstår brister inom det systematiska kvalitetsarbetet även vid den nu genomförda tillsynen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Alftaskolan 7-9 uppfyller inte de krav som gäller för verksamheten och Ovanåkers kommun föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden***Bedömning och betygssättning***

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Beslut

2015-10-19
19 (21)

Dnr 43 - 2014:8292

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Lennart Andersson
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Alftaskolan 7-9

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmannens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Alftaskolan 7-9

Alftaskolan 7-9 är en kommunal skolenhet som omfattar årskurs 7 till och med 9. I samma byggnad återfinns också Alftaskolan F-6. Respektive enhet leds av en egen rektor. Alftaskolan 7-9 ligger i tätorten Alfta som är en del av Ovanåkers kommun i Hälsingland. Vid tiden för tillsynen finns drygt 150 elever i Alftaskolan 7-9, varav en elev är inskriven i grundsärskolan med inriktning träningsskolan. Denna elev undervisas integrerat med grundskoleelever. I skolan finns också en särskild undervisningsgrupp. Verksamheten leds av en rektor och skolans pedagogiska personal är organiserad i ett gemensamt arbetslag. När det gäller nyanlända elevers skolgång finns en ledningsgrupp som består av rektor för Alftaskolan 7-9, rektor för Alftaskolan F-6 samt två pedagoger.